

01

K17

Хмельницька обласна бібліотека
імені М. ОСТРОВСЬКОГО

КАЛЕНДАР

знаменних і пам'ятних дат
Хмельницької області
на 1969р

м. Хмельницький

01
K17

КАЛЕНДАР
ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ
на 1969 рік

Хмельницька ОУНБ

1160672

~~Львів. "Комснар"~~

ХМЕЛЬНИЦЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ

ДЕРЖАВНА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ім. Е. ОСТРОВСЬКОГО

КАЛЕНДАР

ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ

на 1969 рік

Львів. "Календар"

П Е Р Е Д М О В А

Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини, який видається з 1966 року, має на меті допомогти бібліотечним працівникам, вчителям, агітаторам і краєзнавцям у доборі та пропаганді літератури, відзначенні пам'ятних дат і знаменних подій у громадсько-політичному, культурному та господарському житті нашої області.

До найбільш важливих ювілейних дат подаються довідки з списками рекомендованої літератури.

Користуючись матеріалами, вміщеними в календарі, бібліотечні працівники можуть організувати до окремих пам'ятних дат нижкові виставки, оформити бібліотечні плакати, провести бібліографічні огляди, тематичні та літературні вечори, усні журнали, тощо.

В бібліотеках рекомендується мати постійну виставку "Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини".

Слід пам'ятати, що списки літератури, які подаються в "Календарі", необхідно поповнювати новими матеріалами, зокрем з періодичної преси.

ЗНАМЕННІ І ПАМ'ЯТНІ ДАТИ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ
на 1969 рік

- 1199р. 770 років з часу об'єднання Волинським князем Романом Мстиславичем Галицького і Волинського князівств, до складу яких входила територія сучасної Хмельниччини.
- 1404р. 565 років з часу першої документальної згадки про Деражню, Кориценці, Новосілку Деражнянського району, Нижній Мукарів Дунаєвецького району, селищ міського типу Нової Ушиці Новоушицького району і Сатанова Городоцького району.
- 1434р. 535 років з часу першої документальної згадки про с.Рядовці Деражнянського району.
- 1474р. 495 років з часу першої документальної згадки про Оришів Кам'янець-Подільського району.
- 1494р. 475 років з часу першої документальної згадки про Чорна Чемеровецького району, Голениці, Горбатів Летицького району.
- 1539р. 450 років тому вийшла в світ "Грамматика языка словенского" Мелентія Смотрицького.
- 1534р. 435 років з часу першої документальної згадки про села Мокроць Сашне, Мислятин Ізяславського району, Городище, Судилків Шепетівського району.
- 1539р. 430 років з часу першої документальної згадки про Гусятин Чемеровецького району.
- 1559р. 410 років з часу першої документальної згадки про селище міського типу Вовковинці Деражнянського району.
- 1569р. 400 років з часу першої документальної згадки про с.Лябунь Полонського району.
- 1584р. 385 років з часу першої документальної згадки про с.Фельштин /Гвардійське/ Хмельницького району.
- 1589р. 380 років з часу заснування в м.Кам'янці-Подільському братської руської школи.
- 1614р. 355 років тому в м.Кам'янці-Подільському була відкрита вірме-нами перша на Поділлі лікарня.
- 1619р. 350 років з часу першої документальної згадки про села Борисів, Добринін, Плужне Ізяславського району, Кресностав Славутського району.

- I929р. 340 років з часу першої документальної згадки про села Браїлівка Новоушицького району, Немиринці Старокостянтинівського району.
- I634р. 335 років з часу заснування м.Славути.
- I704р. 265 років з часу повстання селян Поділля проти польської шляхти на чолі з Федором Шпаком.
- I734р. 265 років тому відбулося повстання селян під проводом Берлана.
- I789р. 180 років з дня першої документальної згадки про с.Слобідну-Кульчієвецьку Кам'янець-Подільського району.
- I799р. 170 років з часу антифеодального повстання селян Бахматинського староства Ушицького повіту.
- I829р. 140 років з дня народження українського фольклориста і етнографа А.І.Димітовського.

С І Ч Е Н Ї

- ⁴
I949р. 20 років тому відбулася шоста обласна комсомольська конференція.
- ⁶
I834р. 135 років тому в Хомутинцях на Вінниччині народився видатний український поет-демократ С.В.Руданський. В 1849-1855рр. навчався в Кам'янець-Подільській семінарії. Тут почалася його літературна діяльність.
- ⁹
I919р. 50 років тому в м.Жмеринці відбулася друга Подільська губер-
ська конференція КП/б/У.
- ⁹
I959р. 10 років тому відбулася одинадцята обласна партійна конференція.
- ¹⁰⁻¹²
I949р. 20 років тому відбулася п'ята обласна партійна конференція.
- ¹⁵
I929р. 40 років тому Рада Комісарів УРСР своєю постановою оголосила колишній замок князів Острозьких в м.Старокостянтиніві державним історико-культурним заповідником.
- ¹⁶
I444р. 525 років з часу першої документальної згадки про м.Красилів Красилівського району.

- 16 270 років тому, за Карловицьким договором, турки залишили
1699р. Поділля, яке захопили влітку 1672 року.
- 16 15 років тому на ознаменування 300-річчя воз'єднання України
1954р. з Росією, на честь видатного громадського діяча і полководця Богдана Хмельницького, Указом Президії Верховної Ради Української РСР м. Проскурів перейменовано в м. Хмельницький, а Кам'янець-Подільську область - в Хмельницьку.
- 16 10 років тому створено обласне відділення Українського то-
1959р. вариства охорони природи.
- 19 160 років тому в м. Кам'янці-Подільському народилася профе-
1869р. сійна революціонерка Е.С. Ліхтер.
- 30 50 років тому відбулася друга обласна комсомольська конферен-
1939р. ція.

Л. Д. Т. И.

- 1589р. 380 років тому вперше в документах згадуються села Бейзими, Великі Пузирки, Топорки, Даньківці, сучасного Ізяславського району, Велика Медведівка, Трусилівка, Якимівці Красилівського району, Велика Березна, Велика Решівка, Коханівка, Микулин, Новоселиця, Бутовці, Великі Мацевичі, Драчі, Жабче, Капустин, Лисинці, Нападівка, Стецьки Старокостянтинівського району, Титків Полонського району,
- 2-5 45 років з дня організації в с. Маків Дунаєвецького району
1924р. сільськогосподарської артілі "Україна".
- II 25 років з дня звільнення м. Шепетівки від німецько-фашистських
1944р. загарбників.
- 14-15 50 років з дня збройного повстання трудящих Проскурова /нині
1919р. м. Хмельницький/ проти Директорії.
- 22 5 років з дня заснування обласного історико-краєзнавчого
1964р. товариства.
- 24-28 30 років тому відбулася друга обласна партійна конференція.
1939р.

Б Е Р Е З Е Н Ї

- 4 25 років тому почалася Проскурівсько-Чернівецька операція
1944р. І-го Українського фронту.
- 8 50 років тому в с. Стреков Деражнянського району народився
1919р. український радянський письменник і літературний критик А.А. Моспрук.

- 14
1944р. 25 років тому в м. Проскурові /нині м. Хмельницький/ почала виходити обласна газета "Радянське Поділля" - орган обкому КП України та обласної Ради депутатів трудящих.
- 25
1944р. 25 років з часу звільнення військами І-го Українського фронту м. Проскурова /нині м. Хмельницький/ від гітлерівських окупантів.
- 26
1944р. 25 років з часу звільнення м. Кам'янця-Подільського від гітлерівських окупантів.
- кінець березня 1919 року 50 років тому І-й Червонокозачий та І-й Кавалерійський полки здійснили рейд по тилах петлюрівських військ на території сучасної Хмельниччини.

К В І Т Е Н ь

- 1944р. 25 років тому в м. Кам'янець-Подільському почала виходити газета "Прапор Жовтня" - орган міському КП України та міської Ради депутатів трудящих.
- 4-7
1924р. 45 років тому відбулася сьома конференція ЛКСМУ Проскурівської округи.
- 11
1854р. 115 років тому в м. Кам'янці-Подільському народилася відома російська артистка М.Г. Савіна.
- 29
1929р. 40 років тому відбувся X з'їзд Рад Проскурівської округи.
- кінець квітня 1919р. 50 років з часу виходу в м. Проскурові газети "Мисль комуніста" органу ревкому та повітового комітету КП/б/У.
- квітень-травень 1919р. 50 років тому були створені Волочиський, Проскурівський та Летичівський Радянські полки.

Т Р А В Е Н ь

- 1569р. 400 років тому вперше в документах згадується містечко Михамполь /нині Михайлівка - сучасне село Ярмолинецького району.
- 1894р. 75 років з дня народження в м. Проскурові радянського історика-археографа Б.Б. Кафенгауза.
- 1959р. 10 років тому став до ладу Хмельницький завод трансформаторних підстанцій.
- 1
1919р. 50 років тому в м. Кам'янці-Подільському вийшов перший номер газети "Вільшвік" - орган ревкому та повіткому КП/б/У.
- 1
1919р. 50 років тому в м. Кам'янці-Подільському стала виходити газета "Сільська біда" - орган повіткому КП/б/У.

- 1
1924р. 45 років тому стала виходити в м. Кам"янець-Подільському газета "Червоний кордон" - орган Кам"янець-Подільського та прокурівського окружкомів КП/б/У та окружних Рад робітничих, селянських і червоноармійських депутатів.
- 4-5
1919р. 50 років тому відбувся I-й летичівський повітовий з'їзд Рад.
- 9
1914р. 55 років тому в с. Білогородка Ізяславського району народився український радянський письменник М.Н. Парамонов.
- 8-10
1919р. 50 років тому в м. Вінниці відбулася третя Подільська губернська конференція КП/б/У.
- 13
1924р. 45 років тому відбулася третя конференція КП/б/У Шепетівської округи.
- 18
1919р. 50 років тому відбувся I-й міський з'їзд Рад робітничих, селянських і червоноармійських депутатів м. Кам"янця-Подільського.
- 30
1919р. 50 років тому відбувся I-й з'їзд Рад робітничих, селянських і червоноармійських депутатів м. Проскурова.

Ч Е Р В Е Н Ї

- 1159р. 810 років з часу антифеодалного повстання у Пониззі Упівдень сучасної Амеліниччини/.
- 10
1649р. 320 років з дня розгрому під Меджибожем польського шляхетського ополчення козацькими військами, очолюваними Данилом Гечаем.
- 11
1959р. 10 років тому ЦК КП України схвалив ініціативу колгоспів області у справі будівництва міжколгоспних шкіл-інтернатів на кошти колгоспів.
- 15
1894р. 75 років тому в м. Кам"яні-Подільському народився відомий радянський математик М.Г. Чеботарьов.
- 15
1909р. 60 років тому в м. Кам"янець-Подільському народився відомий радянський математик М.О. Кільчевський.

- 17
1924р. 45 років тому в с.Харківцях Старокостянтинівського району народився український радянський письменник В.І.Ладигець.
- 28
1924р. 45 років тому в м.Кам'янці-Подільському народилася українська радянська письменниця Л.И.Кравець.
- 35
1934р. 35 років тому відбувся І-й з'їзд передових сільрад Поділля.
- Червень 50 років тому відбулася Старокостянтинівсько-Проскурівська
Липень операція радянських військ.
1919р.

Л И П Е Н Ь

- 1939р. 10 років тому колгосп "Україна" Городського району брав участь у радянській виставці в Нью-Йорку.
- 14
1904р. 65 років тому в м.Лунавіцях народився український радянський історик Ф.П.Шевченко.

С Е Р П Е Н Ь

- 1914р. 55 років з часу закінчення будівництва залізниці Шепетівка-Гrechанг.
- 1919р. 50 років тому почалося повстання селян Пашковецької волості Проскурівського повіту проти петлюрівщини.
- 1929р. 40 років тому в м.Хмельницькому було збудовано майстерні по ремонту тракторів та автомашин на базі яких виріс завод "Трактородеталь".

В Е Р Е С Е Н Ь

- 1899р. 70 років тому в м.Сатанові і Старокостянтиніві було побудовано цукрові заводи, а в м.Гороцьку ливарно-механічний завод.
- 1849р. 120 років з дня закінчення будівництва Антонієвського цукрового заводу.
- 1839р. 130 років з дня закінчення будівництва Гороцького цукрового заводу.

I
1904р. 135 років тому народився український радянський письменник А.П.Свидницький. В 1851-1856рр.навчався в Кам"янець-Подільській семінарії. Тут почав свою фольклорно-етнографічну діяльність.

29
1904р. 65 років в с.Віля Острозького повіту народився радянський письменник М.О.Островський.

Ж О В Т Е Н Ї

1829р. 140 років з дня заснування в м.Дунаївцях суконної мануфактури.

2
1899р. 70 років тому в с.Микитинцях Ярмолинецького району народився український радянський письменник К.О.Гордієнко.

9
1904р. 65 років тому в м.Кам"янець-Подільському народився український радянський письменник М.П.Бажан.

Л И С Т О П А Д

3
1959р. 10 років з дня пуску Кам"янець-Подільського цукрового заводу.

7
1874р. 395 років тому в грамоті князя Юрія Каріотовича вперше згадується Кам"янецький замок.

17
1939р. 30 років тому, за мужність і відвагу виявлені в боях з японськими мілітаристами В.Слободяну жителю с.Бахматовець Амеліницького району Указом Президії Верховної Ради СРСР присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

18
1918р. 50 років з дня народження українського радянського письменника І.М.Дузя.

Г Р У Д Е Н Ї

I
1859р. 110 років тому в с.Мазники Летичівського повіту народився відомий краєзнавець Поділля Ю.И.Сіцінський.

15
1899р. 70 років тому в с.Зубовщина Цепетівського повіту народився український радянський зоолог М.П.Савчук.

18
1959р. 10 років тому відбулася дванадцята обласна комсомольська конференція.

24
1939р. 30 років тому відбулися перші вибори до Місцевих Рад депутатів трудящих області, відповідно до вимог нової Конституції СРСР.

140 років з дня народження українського
фольклориста і етнографа А.І.Димінського
/ 1829 - 1905 /.

Андрій Іванович Димінський - український фольклорист та етнограф - народився у 1829 році в с.Борщівцях Могилівського повіту в сім'ї селянина - кріпака.

За наказом поміщика сім'я Димінських переїжджає до с.Жванець, а потім в село Гаврилівці Кам'янець-Подільського повіту. За участь З.Стемповського в польському повстанні 1831 року, його маєтки було конфісковано, а селян переведено з "чиншових" в "казенні" в с.Гаврилівцях стали "казенними".

Після закінчення Кам'янець-Подільської повітової школи, А.І.Димінський починає займатися етнографією, якій присвятив усе життя. В 1850 році Андрій Іванович переходить на службу в Іуклянське сільське управління Оринінської волості. За гарну вдачу, добре ставлення до відвідувачів, доброзичливість, А.І.Димінський користувався винятковою пошаною серед простих людей. Це виявилось "причиною" не задоволення начальства і частого перевodu з місця на місце.

З цих причин в 1854 році він переходить на роботу в Нове Село Проскурівського повіту. Під час праці в Новому Селі А.І.Димінський вступає в Російське географічне товариство. В 1862 році рада товариства за плідну роботу нагородила етнографа своєю пам'ятною медаллю. З 1860 по 1863 роки Димінський працює в селі Гаврилівцях, а з 1863 по 1870 рік - в Струзькому волосному управлінні Новоушицького повіту. Тут він працює найбільш плідно, надсилає в Географічне товариство капітальну працю "Нобут селян Кам'янецького та Проскурівського повіту". В 1864 році в етнографічному збірнику друкується його стаття "Суевірні обряди під час будівництва хат в Кам'янець-Подільській губернії". Значна кількість праць А.І.Димінського була опублікована в багатьох етнографічних збірниках.

За вільнодумство Димінського в 1876 році переводять в с.Муровані Кирилівці Могилівського повіту, потім в с.Калюс Ушицького повіту, а далі в Сусловецьку волость Лeticького повіту. "Для користи справи" в 1881 році його переводять у Війтовецьку волость цього ж повіту, а через рік зовсім звільняють з роботи. Димінський повертається в с.Струж і оселяється у своїй невеликій садибі. Починається десятирічне митарство в пошуках роботи, життя в жалких злиднях. Неодноразово на етнографа обрушується місцеве начальство. Поліцейський урядник в доносі охарактеризував Димінського як людину революційну і "шкідливу": "З селянами живе він добре і має на них великий вплив. Дає читати революційні книги, а від них записує всякі оповідання проти релігії та проти законів і підбурює селян проти начальства і уряду". - писав поліцейський. Лише захист і допомога редактора "Подільського листка" Сторожевського врятувала Димінського.

Не дивлячись на всі незгоди, Андрій Іванович продовжував свою любиму етнографічну працю. До кінця свого життя він черпав сили і насагу від постійних зв'язків з трудовим народом. Помер Андрій Іванович на 76 році життя 1 січня 1905 року в с.Струга Ушицького повіту.

Дамінський залишив великий архів, але він був знищений гетьманськими та петлюрівськими бандитами в роки громадянської війни. Проте і та частина, яка залишилася, ставить його в один ряд з визначними етнографами нашої країни.

Л і т е р а т у р а:

Дамінський А.І. Казки та оповідання з Поділля.
К., 1928.

Дамінський Андрій Іванович. - 3 кн.: Українська
радянська енциклопедія. Т.4, с.164.

Гуменюк С. Наші земляки - діячі науки, культури і
мистецтва. - "Рад.Поділля", 1963,
6 січня.

19 с і ч н я

100 років з дня народження професіональної
революціонерки Е.С.Шліхтер - /1869-1943/

Евгенія Самійлівна Шліхтер народилася 19 січня 1869 року в м.Кам'янець-Подільському. Професіональна революціонерка, дружина професіонального революціонера, партійного і державного діяча Української РСР, академіка АН УРСР О.Г.Шліхтера.

В 1889-1891 рр. навчалася в Швейцарії в Бернському університеті, де була одним з організаторів соціал-демократичного гуртка. До лав комуністичної партії вступила в 1892 році. Повернувшись з-за кордону, проводила революційну роботу на Україні. В 1893 році її заарештовують, і після ув'язнення в Київській в'язниці висилають в Полтаву, а звідти у 1895 році - в м.Сольвичегодськ, де вона пробула 5 років. Тут Евгенія Самійлівна разом з М.Е.Федосеевим, О.Г.Шліхтером та іншими революціонерами організовує соціал-демократичний гурток. З 1896 року відбувала заслання в м.Самарі і проводила там велику нелегальну роботу.

В 1900 році брала участь в створенні в Самарі групи "Іскрівців". Активна діяльність революціонерки привертає увагу поліції. В 1902 році її знову заарештовують. В 1902-1905рр виконує різні доручення Київського комітету РСДРП і Київської більшовицької групи "Вперед", одним з організаторів якої вона була. З лютого 1905 року Е.С.Шліхтер - член страйкового комітету, що керував політичним страйком службовців Південно-Західної і Києво-Полтавської залізниць. З 1906-1908 рр бере активну участь в роботі редакцій більшовицьких газет "Пролетарій" та "Вперед". Тривалий час за дорученням В.І.Леніна зберігала конспіративні засоби партії, здійснювала зв'язок з фінськими соціал-демократами.

В 1909 році Е.С.Шліхтер поїхала в Сибір на місце заслання чоловіка, вчителювала там і продовжувала революційну роботу серед місцевого населення. Учасник Великої жовтневої Соціалістичної революції.

Працювала в Наркоматах освіти РРФСР і УРСР. Пізніше директором музею революції та директором Київської обласної бібліотеки ім.ВКП/б/.

Література:

Шліхтер Евгенія Самійлівна. - В кн.: Українська Радянська енциклопедія. Т.16,с.347.

8 лютого

Минає 45 років з дня створення колгоспу
"Україна" с.Маків Дунаєвецького району.

Сільськогосподарська артіль "Україна" створена в 1924 році. В 1962 році колгосп спеціалізувався на відгодівлі великої рогатої худоби. Спеціалізоване господарство об'єднує два села - Маків і Шатаву. Має 2268 гектарів сільськогосподарських угідь, в тому числі 2515 гектарів ріллі. В колгоспі створені умови для одноразового розміщення більше трьох тисяч голів худоби. На всіх фермах ~~вже~~ впроваджено механізацію трудомістких процесів. Це дало можливість утримувати на фермах замість 35-40 голів - 90-180. Сто тисяч карбованців, ~~що їх вклав колгосп у механізацію ферм, вже давно окупилася.~~

В 1962 році артіль виробила 8576 центнерів яловичини, в 1967 році - 10213 центнерів. Основою такого успіху є щорічне збільшення урожайності зернових та технічних культур. В 1962 році урожай зернових культур становив 33,7 центнера з гектара, а цукрових буряків - 234,2 цнт. В 1967 році колгосп зібрав відповідно по 37.2 та по 370 центнерів з га.

Нині колгосп "Україна" - одне з найбільш економічно міцних, рентабельних господарств області. В 1962 році прибуток господарства становив 1164 тисячі карбованців, в 1967 році - 1700 тисяч карбованців. В міру зростання артільного господарства підвищується оплата праці колгоспників. В 1962 році вона становила 2 крб.31 коп., в 1967 році - 3 крб.92 коп. Тепер середньомісячна заробітна плата колгоспників становить 100-120 карбованців.

Лише за останні 6 років колгосп виділив на господарське, культурно-освітнє і побутове будівництво понад 2.5 мільйона карбованців. Збудовано дві ремонтні майстерні на 35 тракторів, два тваринницьких приміщення на 870 голів, два широкогабаритних пташники на 12 тисяч курей, два курчатники на 25 тисяч курчат, двоповерховий будинок для працівників тваринницьких ферм.

В обох селах збудовано двоповерхові сільмаги, в с. Шатаві - двоповерхове приміщення школи на 270 учнів, в с.Маків - приміщення середньої школи на 520 учнів. В с.Макові красується на фоні розкішних садів двоповерхове приміщення клубу на 400 місць, постійні дитячі ясла, лазня на 25 місць, комбінат побутового обслуговування, двоповерхове приміщення правління колгоспу. Всі вулиці с.Маків забруковані, а центральні - заасфальтовані.

За виконання взятих соціалістичних зобов'язань на честь 50-річчя Великого Жовтня колгосп "Україна" нагороджений Пам'ятним прапором ЦК КПРС, Президії Верховної Ради СРСР, Ради Міністрів СРСР та ВЦРПС.

Багато в "Україні" чудових людей, справжніх новаторів колгоспного виробництва. Серед правофлангових п'ятирічки - відгодівельник комуніст М.Д.Юшинин, який домігся по 862 грами середньодобового приросту на голову. А Комуніст М.Г.Хопчик по 720 грамів, Г.О.Шелест - по 780 грамів.

Заслуженим авторитетом серед колгоспників користується ланковий комплексно-механізованої ланки В.М.Зелінський, його ланка щороку вирощує високі врожаї "білого золота". В ювілейному році на площі 135 га вона виростила по 410 центнерів цукрових буряків на гектарі. Бригада, якою керує І. Пукас, виростила по 38 центнерів пшениці на гектарі. Комбайнер П.А.Теслюк своїми комбайнами зібрав урожай зернових з площі 210 га і цукрових буряків з площі 107 га.

Очолує колгосп дбайливий господар, Герой Соціалістичної Праці Віталій Володимирович Стеньгач.

Л І Т Е Р А Т У Р А:

Стеньгач В.З. По-господарському використовуємо землю. К., Держсільгоспвидав, 1963. 70с.

Стеньгач В.З. і Олійник В. Передовий досвід виробництва яловичини. К., "Урожай", 1965. 53с.

Стеньгач В. На рейках спеціалізації. К-п "Україна" Дунаєвецького району. - "Рад.Поділля", 1967, 28 липня.

Бутченко Ф.П. Світанки господаря. - В кн.: Працю звеличені. Герої тваринницьких ферм. Кн. 2. К., 1967, с.265-268.

Варецький Б. Стиль Стеньгача. Про Героя Соціалістичної Праці, голову колгоспу "Україна" с.Маків Дунаєвецького району. - "Рад.Поділля", 1966, 8 травня.

15 лютого

50 років з часу збройного повстання трудящих
м.Проскурова /нині м.Хмельницького/ проти пет-
люрівської Директорії.

В січні 1919 року народний рух проти петлюрівщини
набрав особливо широкого розмаху. Майже у всіх повітах Поділля
розгорнулися масові виступи проти Директорії, а в петлюрівських
частинах йшла боротьба між рядовими солдатами із числа насильно
мобілізованих селян і петлюрівськими атаманами і січовниками.

Важливу роль в посиленні боротьби трудящих мас По-
ділля з Директорією відіграла губернська конференція ревкомів,
яка відбулася на початку лютого 1919 року. Враховуючи бойове
революційне піднесення робітників і селянської бідноти, опираючись
на значну кількість партизанських загонів і бажаючи допомогти
наступаючим радянським військам, конференція прийняла рішення
про підготовку до збройного повстання.

Для керівництва повстанням оберається губернський
військово-революційний комітет. Командуючим усіма радянськими
повстанськими загонами був затверджений комуніст, сільський вчитель
із Деражнянської волості, прапорщик військового часу М.Ткачук.

На підставі рішення губернського військово-революцій-
ного комітету від 10 лютого штаб командуючого повстанськими заго-
нами видав наказ №1, згідно якого початок повстання проти Директо-
рії в Проскуріві та інших повітах Поділля призначається в ніч з
14 на 15 лютого.

Губернський штаб, що переїхав в Проскурів разом з
місцевим ревкомом, очолили повстання і розробили план його про-
ведення. В приміщеннях на Шкільному провулку №11 та по вулиці
Ім.25 Жовтня, №30 відбулися зустрічі керівників повстання з ко-
мандирами повстанських груп та загонів.

В намічений строк в Проскуріві почалося повстання.

До повсталих робітників приєдналися солдати Белгород-
ського та Проскурівського полків та 3-ої артилерійської бригади.
Революційні повстанські загони захопили пошту, телефон, телеграф,
в'язницю та установи, заарештували повітового командира та інших
чиновників Директорії. Влада в місті перейшла до рук Ради робіт-
ничих і солдатських депутатів. Революційні загони розгорнули наступ
проти петлюрівців, які зосереджувалися в районі залізничної станції
Проскурів. Інтенсивним і влучним вогнем артилерії військові ешело-
ни петлюрівців були розгромлені.

Але утримати місто повстанці змогли тільки один день 15 лютого. Петлюрівське командування кинуло проти повстанців бригаду "запорожців" і загони "бічовиків". Сили були нерівні. Петлюрівці жорстоко розправилися з повстанцями і населенням. Керівники повстанням, яким не вдалося врятуватися, були розстріляні на місці.

Одночасно з повстанням в Проскуріві відбулися революційні виступи трудящих Фельштина і Ярмолинець. Хоч план повстання в намічений час не вдалося здійснити повністю, але події, які відбулися, мали велике політичне значення.

Л і т е р а т у р а :

Гражданская война на Украине 1918-1920 гг. Сборник документов и материалов в 3-х томах, 4-х книгах. Т.1. кн.2. І. К., 1967, с.с.624.

Українська РСР в період громадянської війни 1917-1920 рр. В 3-х томах. Т.2.К., 1968, с.88-89.

Лиходат А.В. Разгром буржуазно-националистической Директории на Украине. М., Госиздат, 1949, с.74-75.

Рибалка І.К. Розгром буржуазно-націоналістичної Директорії на Україні ~~на Україні~~. х., 1962, с.150-151.

Березень-квітень

50 років з часу рейду радянської кінноти
по тилах військ Директорії

Після звільнення Києва радянські війська почали очищати Правобережну Україну від військ буржуазно-націоналістичної Директорії. Частини 1-ої Української радянської дивізії, якою командував М.Шорс, 18 березня 1919 року звільнили Вінницю, а через два дні увійшли в Жмеринку.

Щоб відіізати відхід петлюрівців на захід, головнокомандуючий українським фронтом В.О.Антонів - Оввієцько дав наказ кіннотникам прорватися в тил противника і захопити залізничну лінію Жмеринка-Проскурів.

З Бердичева червонокозачий полк, очолюваний В.М.Примаквим, вирушив за маршрутом Хмільник-Летичів-Деражня. Паралельними шляхами в напрямі Лїтин-Бар йшов 1-й радянський кавалерійський полк під командуванням Грабенка. Його кавалеристи біля Лїтина зустріли відступаючих з Вінниці петлюрівців, атакували їх, захопили обози, артилерію і багато полонених.

Передові частини дивізій противника підійшли до Летичева, де були атаковані червонокозачим полком і остаточно розгромлені.

Після цього кіннотники спустилися на залізничну магістраль, підірвали її, відіізавши кілька ешелонів противника. Кавалерійський полк розташувався в м.Барі, а червонокозачий у Деражні.

З середини березня петлюрівці зсередили в районі Шепетівки значні сили, загнали Бердичів і повели наступ на Козятин. Виникла загроза Києву.

Радянське командування перекинуло полки 1-ої дивізії з Вінниці та Жмеринки в район Гитомира і Коростеня. Одночасно на фланг противника в напрямку Вінниця-Хмільник-Полонне було кинуте 2-гу Українську радянську дивізію, якою командував О.М.Лентовський.

Щоб не дати можливості противнику підвозити з Галичини в район бойових дій війська і озброєння, кіннотники сдержали наказ здійснити рейд в район Шепетівки і вивести з ладу залізницю на ділянці Ізяслав-Шепетівка, Ровно-Шепетівка. По шляху червоні козаки розгромили в Старокостянтинові ворожий гарнізон, в якому налічувалося до 700 солдатів і офіцерів. Зранці наступного дня розвідка донесла, що з Проскурова йде петлюрівська Херсонська дивізія, в якій налічується до 2-х тисяч багнетів.

З церковної дзвіниці в селі Веронківці було видно, як дивізія розгортає свої бойові порядки біля Кузьминського озера. В.Примаків, щоб перехопити ініціативу, вирішив атакувати противника першим. Батарея червоних козаків відкрила сильний вогонь, дві сотні зав'язали бій біля села Кузьмин. В той же час основні сили полку через село Верхняки завдали удару по тилу та флангу. Залишивши на полі бою понад 300 вбитих, дивізія склала зброю.

Довідавшись, що в Ізяславі стоїть петлюрівський штаб корпусу I піхотний полк, червоні кіншники козаки вирішили спочатку атакувати Ізяславський ворожий гарнізон, а потім обійти Шепетівку з заходу.

Після розгрому ворожої дивізії, в Старокостянтинів прибув I-й кавалерійський полк. Зведена бригада вирушила в похід, і за два переходи досягли району Ізяслава. Кавалерійський полк завдав петлюрівцям удару з півдня, а червоні козаки, переправившись через Горинь в селі Васківці, атакували противника з сходу.

В Ізяславі радянські кіншотники захопили штаб петлюрівського корпусу, взяли в полон генерала, багато солдатів і офіцерів, ешелон з гарматами, велику кількість зброї і 9 автомобілей. Рішким наступного дня кавалеристи вирушили на Шепетівку, яку обороняла дивізія січсвих стрільців з 8 бронемашинами.

Комбінований удар піхоти і артилерії по флангах і тилах противника примусив його відступити від Бердичева до Полонного, а потім до Шепетівки.

На початку квітня друга дивізія зосередилася біля Шепетівки, в районі якої противник зібрав до 10 тисяч багнетів, укріпив підступи до міста і приготувався до тривалої оборони. Розгорілися запалі бої. Атакований з усіх боків, противник 7 травня 1919 року залишив Шепетівку.

Територія сучасної Хмельниччини повністю була визволена з-під влади Директорії.

Л і т е р а т у р а:

Примаків В.М. Борьба за Советскую власть на Украине. В кн.: Этапы большого пути. М., 1963, с.199-202.

Петров В. Комкор червоних козаків. Про В.М.Примакова/. К., Держполітвидав України, 1964. 135.

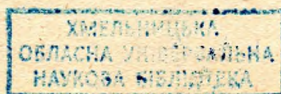
Дубинський І. Шевчук Г. Червоне козацтво. К., Політвидав УРСР, 1965. 172с.

Червонці. Спогади ветеранів червоного козацтва. К., 1968. 242с.
Дубинський І. Сурмачі сурмлять тривогу. К., "Радянський письменник", 1961. 358с.

Дубинський І. Метопись пам'ятних днів. Рассказы, воспоминания. К., 1967, с.7-126.

Гуменюк С. Я атакую. - "Корчагинець", 1967, 7 жовтня.

1160672

4 березня - 17 квітня

25 років з часу Проскурівсько-Чернівецької
операції І-го Українського фронту.

Одночасно з Корсунь-Шевченківською операцією війська І-го Українського фронту в кінці січня 1944 року розгорнули бої на Луцько-Рівненському напрямі. З самого початку Луцько-Рівненської операції йшли напружені бої за Шепетівку, яку гітлерівці сильно укріпили.

В ході наступу на Шепетівському напрямі активізували свою діяльність партизани Хмельниччини, які 4 січня зайняли районний центр Плузне. 9 січня війська фронту оволоділи м. Полонним, а 13 січня - районним центром Берездів. Ці дні стали початком визволення області від гітлеровських загарбників. 16 січня Славута була зайнята партизанським загonom Одухи, а 20 січня Ляхівці /Білогір'я/ - партизанським загonom Олексенка.

Перегрупувавши свої сили, 60 армія під командуванням І. Черняхівського зламала опір противника, і 11 лютого повністю оволоділа Шепетівкою. Через 6 днів партизанські загони Одухи і Олексенка вибили гітлерівців з Ізяслава.

Після завершення розгрому ворога в районі Корсунь-Шевченківського війська І-го Українського фронту одержали завдання: провести Проскурівсько-Чернівецьку операцію.

О 8 годині ранку 4 березня могутні артилерійські залпи сповістили про розгортання нової операції. За перші два дні наступу війська ударної групи І-го Українського фронту зламали оборону противника і просунулися вперед на 25-50 км. В результаті цього стали вільними від загарбників Антоніни, Базалія, Остропіль, Теофіполь.

До 11 березня радянські війська визволили Гриців, Старокостянтинів, Фридрихівку /Волочиськ/, Красилів, Стару Синяву. З 11 по 24 березня почалися запеклі бої на підступах до Проскурова /Хмельницького/. 24 березня воїни Радянської армії оволоділи Меджибожем і зав'язали величні бої на околицях обласного центру.

Зламавши опір ворога, з'єднання І-го Українського фронту 25 березня штурмом взяли Проскурів. Одночасно було визволено понад 150 інших населених пунктів, серед них Лещичів, Деражня, Вовковинці, Городок, Сатанів, Чемерівці, Оринін.

Наступ розвивався. Частини 4-ої танкової армії наблизилися до Кам'янця-Подільського, і зав'язали бої на його північних і західних околицях. За повідомленням Радянського Інформбюро "...Війська І-го Українського фронту 26 березня в результаті стрімкого удару танкових з'єднань і піхоти оволоділи містом Кам'янець-Подільським, міцним опорним пунктом оборони німців на Дністрі".

Гітлерівці намагалися любою ціною повернути Кам"янець-Подільський, який стояв на шляху Відступу великого ворожого угруповання, що опинилося в оточенні в районі Дунаєвець. Ось чому за Кам"янець-Подільський розгорнулися жорстокі бої, в яких радянські воїни проявили масовий героїзм, виняткову стійкість і витримку. Ламаючи опір гітлерівців, частини радянських військ 27 березня визволили Ярмолинці, Михампіль, Нову Ушицю, Вінківці, Смотрич. Протягом 28-29 березня були очищені від скупантів Минківці, Солобківці, Стара Ушиця.

31 березня в районі Дунаєвець воїни І-го Українського фронту завершили розгром гітлерівців на території Хмельниччини. В результаті успішного проведення Проскурівсько-Чернівецької операції були визвалені від фашистських окупантів Хмельницька, Вінницька, Чернівецька і більша частина Тернопільської областей.

Л і т е р а т у р а:

Грилев А.Н. За Днестром. /Освобождение Правобережной Украины в январе-апреле 1944г/. М., 1963, с.87-89, 117-151.

Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. К., 1963, с.395, 397.

Гуменюк С. Проскурівсько-Чернівецька. - "Рад.Поділля", 1964, 24 березня.

Гуменюк С. Визволення. - "Рад.Поділля", 1968, 21 лютого.

II КВІТНЯ

115 років з дня народження М.Г.Савіної,
/1854-1915/

Марія Гаврилівна Савіна - видатна російська артистка народилася II квітня 1854 року в м.Кам"янці-Подільському в родині акторів. З 8 років виступала на сцені. Закінчила гімназію в м.Одесі. Професійну сценічну діяльність почала в 1869 році в м.Мінську. Виконувала різні ролі в комедіях, оперетах, водевілях, драмах, мелодрамах. Великий вплив на формування й розвиток сценічних здібностей Савіної мали учениця М.С.Щепкіна О.І.Шуберт, актор і режисер П.М.Медведев, з яким працювала актриса в Казані, Орлі, Саратові. В 1874 році вступила до трупи Александринського театру в Петербурзі, в якій зайняла провідне місце.

Найбільш повно розкрилися її здібності в роботі над п'єсами російської класичної драматургії. Виконала 30 ролей в п'єсах О.Островського /Глафіра - "Вовки і вівці", Юлія Тургіна - "Остання жертва", Варя - "Дикунка", Людмила - "Пісня любов" та Ін./.. Чудово виконувала ролі Марії Антонівни та Ганни Андріївни в п'єсі М.К.Гоголя "Ревізор".

З великою реалістичною сміливістю та емоційною силою виконувала роль Акуліни в п'єсі Л.М.Толстого "Власть тьми". Глибоким розумінням задуму автора відзначалися образи, створені Марією Гаврилівною в п'єсах І.С.Тургенєва: Вірочка і Наталія Петрівна - "Місяць на селі" та Лізи в інсценізації роману "Дворянське гніздо". З трагічною силою виконала роль Ганни Петрівни в п'єсі А.П.Чехова "Іванов".

М.Г.Савіна розвивала традиції російського реалістичного мистецтва, поєднуючи блискучу обробку сценічного малюнка образу з глибиною почуттів. Вона була одним з організаторів Російського театального товариства і головою його Ради. Підтримувала дружні зв'язки з діячами української театральної культури - М.Кропивницьким, М.Заньковецьким, М.Садовською, П.Саксаганським.

Л і т е р а т у р а:

Савіна М.Г. Горести и скитания. Записки. 1854-1877. Л.-М., "Искусство", 1961. 142с.

Савина Мария Гавриловна. В кн.: Большая Советская Энциклопедия. Изд. 2-е, Т. 37, с. 569.

Савіна М.Г. - В кн.: Українська радянська енциклопедія. Т. 16, с. 471.

Шнайдерман И. Мария Гавриловна Савина. 1854-1915. М.-Л., "Искусство", 1948. 75с.

Тираспольская Н.Л. Жизнь актрисы. Л.-М., "Искусство", 1962. 282с.

Сашин О. Життя, віддане сцені. /110 років з дня народження М.Г.Савіної/ - "Рад.Поділля", 1964, 10 квітня.

Т Р А В Е Н Ї

10 років з часу вступу в дію Хмельницького заводу трансформаторних підстанцій

В ході будівництва в 1959 році завод став випускати високовольну апаратуру. З кожним роком асортимент продукції, що виготовлялася на підприємстві, збільшувався, вона стає складнішою, а виробництво її у валовому обчисленні - зростає.

Тут виробляються трансформатори, комплексні трансформаторні підстанції, трансформатори напруги, кіноавтотрансформатори та інше електроустаткування.

Колектив підприємства достроково виконав семирічний план. На заводі широко розгорнуто соціалістичне змагання за виконання завдань п'ятирічки; за гідну зустріч 100-річчя з дня народження В.І.Леніна.

Завод трансформаторних підстанцій - одне з найкільших підприємств міста. Передбачалося, що після закінчення будівництва він буде виробляти устаткування майже на 30 мільйонів карбованців. У 1968 році завод випустить продукції на суму 40 мільйонів карбованців, а після деякої реконструкції цехів - на 56 мільйонів карбованців.

Продукція заводу користується великим попитом і транспортується в усі райони Радянського Союзу, а також в соціалістичні та капіталістичні країни.

В 1963 та 1967 роках за розробку і впровадження у виробництво комплексних трансформаторних підстанцій завод нагороджений Дипломами ВДНГ СРСР, а група інженерно-технічних працівників - медалями.

На заводі широко розгорнуто рух за звання ударників комуністичної праці. Колектив заводу гордиться тим, що з числа його передовиків обрано депутатом Верховної Ради СРСР намотчицю впаратного цеху Тетяну Галушко, Віктора Кравчука, якого з робітника - товариша висуното на посаду заступника начальника цеху і нагороджено орденом Леніна. Крім цього, на заводі нагороджено велику групу робітників та інженерно-технічних працівників.

Л і т е р а т у р а:

Бубновський М.Д. Півсторіння радянського Поділля. Львів, 1968, с.17-30.

Гуменюк С.К. та інш. Місто Хмельницький. Путівник. Вінниця, 1963, с.39-41.

Галушко Т. Радість праці. - "Робітнича газета", 1967, 28 липня.

Галушко Т. Щастя. /Про зростання рідного міста, заводу в п'ятиріччі/ - "Рад.Поділля", 1967, 28 липня.

Мединський А. Головні фактори. Непереродні господарської реформи. - "Рад.Поділля", 1966, 23 серпня.

Михайлов Г. Краса людська. Про рух за комуністичну працю на Хмельницькому заводі трансформаторних підстанцій. - "Рад.Поділля", 1962р. 11 листопада.

Рекрут Л. Дитинство семилетки. Репортаж. - "Рабочая газета", 1966. 22 марта.

Салабай П. Комплексна механізація - важливий важіль. П'ятирічка, плани, діла. - "Рад.Поділля", 1966, 13 вересня.

13
Т р а в е н ь

75 років з дня народження радянського історика і археолога Б.Б.КАФЕНГАУЗА. / 13. VII 1974 - 27. VII 1969/

Радянський історик і археограф ґернгард Борисович Кафенгауз народився в травні 1894 році в м.Амельницькому, в сім'ї службовця. Після закінчення гімназії вступив у Московський державний університет, який закінчив у 1920 році. Ще в студентські роки виявив нахил до наукової роботи.

Наукова і педагогічна діяльність Кафенгауза розгорнулася у 30-ті роки. Перу невтомного дослідника належить понад 170 праць. Він опублікував цілий цикл наукових і науково-популярних робіт, які висвітлюють ряд важливих питань історії СРСР першої чверті ХХ ст. Серед них особливе значення мають статті "Суспільно-політична думка" і "Торгівля періоду феодалізму", які опубліковані в 4-х номерів історії СРСР".

Велику наукову цінність має книга, видана ґернгардом Борисовичем у 1955 році "Росія при Петрі Першому". З захопленням читаються його статті з історії столиці нашої Батьківщини, що опубліковані в колективній праці "Історія Москви", т.2. Під його редакцією вийшло 11 томів "Листів і нарисів Імператора Петра Великого", які знайшли загальне визнання серед учених і широкого кола читачів.

Докторською дисертацією вченого була капітальна праця "Історія господарства Іємидових у ХУІІ-ХІУ ст.", яку він захистив у 1946 році. Вона вийшла в світ окремими виданнями у 1949 році.

Питання створення всеросійського ринку і ролі в цьому Москви, вчений присвятив свою велику монографію "Нариси внутрішнього ринку Росії першої половини ХУІІІ ст.", яка вийшла в світ у 1958 році. Кафенгауз багато працює над дослідженням історії стародавнього Пскову. Виняткове враження справляють "Замітки про новгородські берестяні грамоти".

Учений написав ряд статей про історичні погляди кращих російських революціонерів і декабристів, бойові подвиги і перемоги російських військ у Північній війні, зокрема, "До 250-річчя Полтавської битви", "Військово-історична література в СРСР за 25 років" та інші.

У збірнику статей "Возз'єднання України з Росією" вміщена змістовна праця історика "Економічні зв'язки України з Росією в кінці ХУІІ - початку ХУІІІ ст.", в якій висвітлюються дружні зв'язки двох братніх народів в ході історичного розвитку.

ґернгард Борисович поєднує дослідницьку роботу з науково-громадською. Він автор і редактор багатьох колективних праць, виданих Інститутом історії, зокрема, "Історія Москви", "Нариси історії СРСР періоду феодалізму", "Всесвітньої історії", "Нариси з історії історичної науки".

Л і т е р а т у р а:

Абсолютизм в России /ХУІІ-ХУІІІ вв./ .Сборник статей к семидесятилетию со дня рождения и сорокалетию научной и педагогической деятельности Б.Б.Кафенгауза. М., "Наука", 1964. 517с.

Гуменюк С.Невтомний дослідник. - "Рад.Полілля", 1964, 30груд.

15 червня

60 років з дня народження українського
радянського математика і механіка Н.А.Кіль-
чевського.

Микола Олександрович Кільчевський - український радянський математик і механік - народився 15 червня 1909 року в м. Кам'янці-Подільському в сім'ї учителя середньої школи. В 1928 році закінчив курс робітфаку при Кам'янець-Подільському сільськогосподарському інституті. В 1933 році закінчив Київський фізико-хіміко-математичний інститут. Після закінчення аспірантури, в Київському державному університеті захистив в 1936 році кандидатську дисертацію, а в 1940 році - докторську по темі "Основні рівняння рівноваги пружних оболонок і деякі методи їх інтегрування". Викладацьку діяльність у вищій школі почав в 1933 році.

Керував кафедрами математики в Київському державному авіаційному інституті /1938-1941рр./ теоретичної механіки в Ташкентському інституті інженерів залізничного транспорту /1941-1944рр./, теоретичної механіки в Київському політехнічному інституті /1944-1951рр./. Працював професором кафедр теоретичної механіки та теорії пружності в Київському державному університеті /1945-1958рр./. З 1958 року - старший науковий співробітник, а з 1959 року - завідувачий відділом інституту механіки Академії Наук УРСР. В квітні 1961 року обраний членом-кореспондентом АН УРСР. Має 120 наукових праць, з них друкованих - 105. Наукова спеціальність - механіка, теорія пружності.

Член КПРС з 1961 року. Нагороджений орденами Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани", медаллю "За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945гг.". Керує роботами аспірантів і асистентів.

Л і т е р а т у р а:

Кільчевський М.О. Курс теоретичної механіки. /Підручник для механ. - матем. та фіз. ун-тів і фіз. - матем. фак пед. ін-тів УРСР/. Т.І.К., "Рад.Школа", 1955. 467с.

Кільчевський М.О. Динаміка систем. /Підручник для механ.-матем. і фіз. фак.-тів та фіз.-мат. фак.-тів пед. ін-тів/. Т.2. Вид.2-е. К., "Рад.школа", 1957. 463.

Кильчевский Н.А. и др. Основы теоретической механики. /Учебник для студентов нематематических специальностей вузов/. Под общ. ред. чл.-кор. АН УССР Н.А.Кильчевского. /К., "Техника", 1963. 260с. с черт.

Кільчевський Микола Олександрович. - В кн.: Українська радянська енциклопедія. Т.6, с.421.

15 червня 1894р.
15 червня

90 років з дня народження відомого радянського
математика М.Г.Чеботарьова.
/1894-1947/

Микола Григорович Чеботарьов - російський та український радянський математик, член-кореспондент АН СРСР, заслужений діяч науки РРФСР - народився в м.Кам'янці-Подільському. В 1911 році, навчаючись в місцевій гімназії, Чеботарьов познайомився з статтею М.І.Лобачевського "Про початок геометрії". Під впливом цієї статті він написав свою першу юнацьку роботу "Формула геометрії Лобачевського", яка пізніше була опублікована в журналі казанського студентського наукового товариства.

В 1912 році починається студентський період життя Чеботарьова в Київському університеті. В цей час широко розквітла алгебраїчна школа Д.О.Граве, професора Київського університету, учня геніального російського математика П.Л.Чебишева. Незабаром Микола Григорович став одним з відомих його учнів. Питання алгебраїчного характеру стали захоплювати Чеботарьова з другого курсу, коли він взяв активну участь в роботі алгебраїчного семінару, яким керував Д.О.Граве.

В 1915 році, в зв'язку з першою світовою війною, Київський університет переводиться до м.Саратова. Тут великий вплив на формування світогляду Чеботарьова як математика мав Б.М.Делоне - один з відомих учнів Д.О.Граве. В 1916 році, після захисту дипломної роботи, Чеботарьова залишають в університеті при кафедрі.

З 1912 році Чеботарьов переїжджає до м.Одеси. Тут він написав багато відомих робіт, завдяки яким став всесвітньовідомим математиком.

Робота по проблемі Фробеніуса була покладена в основу його докторської дисертації, яку він захистив в Українській Академії Наук.

З 1927 році, в зв'язку з обранням його професором Казанського університету, Чеботарьов переїжджає до м.Казані. Тут дослідження Миколи Григоровича відзначаються широким розмахом. Він створив першокласну математичну школу. Його учні брали активну участь у вирішенні ряду проблем у його роботах.

В Казанському університеті Чеботарьов, крім того, був незмінним директором Науково-дослідного Інституту математики, механіки, а з 1943 року до кінця свого життя був головою фізико-математичного товариства.

В 1929 році його обирають членом-кореспондентом АН СРСР, в 1943 році присвоюють звання заслуженого діяча науки РРФСР. В 1947 році за результати, одержані ним в галузі проблеми резольвент, зв'язаної з розв'язанням алгебраїчних рівнянь, він був удостоєний Державної премії. За свою наукову і педагогічну діяльність Чеботарьов нагороджений орденом Леніна, двома орденами Трудового Червоного Прапора і медалями.

Л і т е р а т у р а:

Чеботарьов Микола Григорович.- В кн.: Українська
радянська енциклопедія. Т.16, с.26.

Окунев Л.Я. Проблема резольвент Чеботарьова.
М.-Л., Гостехиздат, 1949. 53с.

50 років з часу Старокосянтинівсько-
Проскурівської операції радянських військ.

Переслідуючи з боями війська Директорії, Перша Українська радянська армія 14 травня 1919 року вийшла на колишній кордон Росії з Австрією. На Поділлі почалося мирне будівництво. Та тривало воно недовго.

Привівши в порядок свої розбиті війська і сформувавши в Галичині нові полки, петлюрівці в кінці травня 1919 року перейшли в наступ і прорвали фронт радянських військ на Проскурівському напрямку. Ціною великих втрат їм вдалося 6 червня вийти на лінію Кам"янець-Подільський-Проскурів-Старокосянтинів.

Для ліквідації прориву командування і місцеві партійні організації прийняли дійові заходи. З червня створюється Подільський губернський комітет робітничо-селянської оборони. З представників Проскурівського і Кам"янець-Подільського повітових парткомів і губпарткому створюється фронтове бюро КП/б/У, яке координувало роботу комуністів, які працювали на фронті і на території, окупованій петлюрівцями.

В район Проскурова прибув нарком військ України М.Подвойський, який з властивою йому енергією та рішучістю допоміг командуванню привести радянські частини в бойовий порядок і підготуватися до наступу.

У бій було введено 4-й Інтернаціональний полк під командуванням Л.Тардіна, який прибув з Києва, а також Проскурівський і Летичівський радянські полки. Ожоразово наказ ліквідувати ворожий прорив одержала 1-а Українська радянська дивізія, яка входила до складу 1-ї Української радянської армії.

Для дивізії це було нелегке завдання. Її полки на цей час були розкидані на 200-кілометровому фронті. Новгород-сіверці стояли заслоном вздовж польського кордону, тарашанці займали оборону на Галицькому кордоні в районі Брод, богунці перебували в резерві і розташувалися в м.Житомирі. М.Щорс дістав завдання ліквідувати прорив фланговим ударом. Перед розгортанням бойових дій комдив зосередив штаб дивізії і штаб богунської бригади в м.Шепетівці.

З Шепетівки богунці розгорнули наступ в напрямі Антоніни-Старокосянтинів, а бригада В.Боженка - з Дубно на Кременець-Ланівці-Базалію. Бригада Черняка залишалася в районі Ровно-Дубно для прикриття тилу.

Почалася Старокосянтинівсько-Проскурівська операція - одна з найбільших за час боїв на Україні в 1919 році. Вона розгорнулася на величезному просторі: від м.Дубно на півночі до м.Могильова-Подільського на півдні, і від Волочеська на заході до Вінниці, Вапнярки на сході.

По об'єктам боротьби Старокостянтинівсько-Проскурівська операція поділяється на три періоди: 1-й - з 7-го по 15 червня - бої за оволодіння рубежами річки Случ; 2-й з 16-го по 30 червня - бої за Старокостянтинів, Проскурів, Імеринку і 3-й з 1-го по 15 липня - бої за Проскурів.

Протягом місяця в районі Деражні, Летичева, Старокостянтинова йшли запеклі бої частин 1-ої Української радянської дивізії і Проскурівської бойової дільниці з "гайдамаками" і "січовиками". Населені пункти в цих районах по кілька разів переходили з рук в руки.

З 1-го липня частини 1-ої Української радянської дивізії безповоротно взяли ініціативу в свої руки. Богунська бригада переходить в наступ від Старокостянтинова на Проскурів і від Красиліва на Миколаїв в обхід Проскурова з північного заходу, і відкидає противника до річки Бужок. В наступні дні богунці і тарашанці продовжують тиснути противника, і після напружених боїв в ніч на 6 липня звільняють Проскурів.

Радянські війська перейшли 9 липня в наступ з району Вінниці, і оволоділи залізничною станцією Імеринка, а правоблангові частини 45-ої стрілецької дивізії під командуванням І. Якіра звільнили Бар і відкинули противника до Нової Ушиці. До 10-го липня залізниця Імеринка-Проскурів-Волочиськ була повністю очищена від петлюрівців.

Старокостянтинівсько-Проскурівська операція завершилася блискучою перемогою радянських військ.

Л і т е р а т у р а:

Васильчиков В.С. Начдив Щорс. М., 1957, с.82-93.

Ісакович В.М. М.Щорс. К., 1957, с.90-91.

Герасимов Е. Микола Щорс. К., 1955, с.79.

Гуменюк С.К. Старокостянтинівсько-Проскурівська операція радянських військ в 1919 році.-В кн.: "Матеріали Другої Подільської Історико-краєзнавчої конференції", Львів, 1968, с.52-64.

С е р п е н ь

50 років з часу повстання селян Пашковецької волості проти петлюрівщини.

В ході Старокостянтинівсько-Проскурівської операції радянських військ, петлюрівці зазнали цілковитої поразки. Через день-два їх банди були повністю ліквідовані. Але в цей час на східному березі річки Збруч з'явилися галицька армія, яка стала переправлятися за наказом диктатури Е.Петрушевича. В ній налічувалося майже 45 тисяч солдатів і офіцерів. Поділялася вона на три корпуси. Замість того, щоб вести боротьбу з білополяками, які розпочали окупацію Галичини, українські буржуазні націоналісти об'єднали свої сили і розгорнули наступ в східному напрямі.

Основний тагар боротьби проти наступу української буржуазно-націоналістичної контрреволюції ліг на війська 12 армії і передусім на 44 стрілецьку дивізію, якою командував М.Щорс, і 45 стрілецьку дивізію, якою командував І.Якір. Виснажені тривалими жорстокими боями, радянські війська не змогли стримати наступу переважаючих сил противника.

На початку серпня вся територія сучасної Хмельницької області була захоплена бандами української контрреволюції.

Знову на Поділлі настали чорні дні. Трудящі маси, очолювані більшовицькими організаціями, піднімалися на боротьбу з внутрішньою контрреволюцією. Найбільшим виступом в цей час було повстання селян Пашковецької волості Проскурівського повіту. Його очолив Проскурівський підпільний більшовицький комітет.

В перші дні захоплення Поділля буржуазно-націоналістичними бандами в с.Пашківцях створюється ініціативна підпільна група. Незабаром відбулося її засідання, в якому взяли участь представники сусідніх сіл. З метою підготовки до повстання вони виявили і взяли на облік зброю, що була в місцевого населення. Для проведення цієї роботи виділили групу товаришів - М.Антонюка, О.Іжака, І.Крупця, А.Пахолюка та інших. Через кілька днів на обліку в підпільників було понад 500 гвинтівок і 3 кулемети.

10 серпня в Пашковецьку волость прибув петлюрівський загін в 60 чоловік для проведення мобілізації і конфіскації продовольства. Розбійницькі дії петлюрівців сколихнули селян. 14 серпня, коли бандити поверталися в Проскурів, між селами Пашківці і Скаржинці їх оточили і роззброїли пашковецькі партизани.

Перші успіхи окрилили селян не лише Пашковецької, але й сусідніх - Бахматівецької і Красилівської волостей, які стали підійматися на боротьбу з петлюрівцями. Враховуючи бажання багатьох людей вступити в партизанський загін, штаб загону призначив по кожному селу Пашковецької волості командира. Ними стали І.Купець, О.Пахолюк, І.Федечко, Л.Ванштейн, Г.Кудін, Ф.Сорока, В.Кисіль та інші. Загальне командування очолили М.Антонюк та О.Іжак. Командири розподілили всіх, хто записався в загін, на взводи і роти, і організували охорону сіл і шляхів.

На початку вересня петлюрівці кинули проти повстанців карний загін, який при допомозі артилерії розгорнув наступ на село Пашківці. Пашковецька рота, очолювана В.Кисільовим сміливою контратакою відкинула карателів і при допомозі повстанців сіл Стубчинці і Л.Гринівці завдала їм цілковитої поразки. В цьому бою повстанцям дісталася гармата, два кулемети, кілька сотень снарядів, багато патронів.

Незабаром розгорнулися бої за с.Заруддя. Вони тривали кілька днів і завершилися розгромом противника.

В боях за село Заруддя особливо відзначилися рота Л.Ванштейна, яка кілька разів перехотила в контратаки, примушуючи противника рятуватися втечею.

Л і т е р а т у р а:

В боях за Мовтень. Спогади учасників революційної боротьби на Поділлі. Хмельницький, 1958, с.125-12.

Українська РСР в період громадянської війни 1917-1920 рр. В трьох томах. Т.2. К., 1963, с.391х.

С е р п е н ь

40 років з часу організації Хмельницького
заводу "Трактородеталь".

На околиці м. Хмельницького у 1929 році було побудовано майстерні Проскурівської МТС де ремонтувалися трактори та автомашина. Через 5 років майстерні провадили ремонт тракторних двигунів для Проскурівської, Летичівської, Меджибізької, Чорноострівської та Ярмолинецької МТС. В 1944 році вони перетворюються на мікрайонні майстерні капітального ремонту, а в 1949 році - на ремонтний завод. В жовтні 1958 року Хмельницький ремзавод перейменовується на завод "Трактородеталь". Протягом останніх 5-6 років завод фактично збудовано заново. На заводській території височать новобудови механічного і автоматного цехів, а також цеху сталевого литва. В корпусах з виробничими площами, що перевищують 12 тисяч кв.метрів, розміщено 577 одиниць устаткування, з яких 137 - автомати та інші напівавтомати.

На заводі щороку збільшується асортимент продукції, удосконалюється технологія, впроваджуються технічні новинки. Протягом 1965-1967 років випуск продукції зріс в середньому на 30 процентів. А в 1970 році випуск валової продукції порівняно з 1965 роком збільшиться на 377 процентів. Завод "Трактородеталь" постачає свою продукцію багатьом заводам Радянського Союзу і 25 країнам світу.

В цій п'ятиріччї капіталовкладення збільшаться у два рази, буде завершено механізацію і автоматизацію виробничих процесів. Кількість робітників зросте в три рази, а продуктивність праці збільшиться на 31 процент.

Разом з заводом ростуть його люди. Тепер тут працює великий загін передовиків виробництва. Їх зростанню допомагають школи передового досвіду, шефство класних спеціалістів, рух за комуністичну працю, змагання під девізом "Кращий за професією", присвоєння почесних звань, занесення до книги Пошани та на Дошку пошани.

Включившись в соціалістичне змагання за гідну зустріч 50-річчя Великого Жовтня, 9 бригад і чотири дільниці автоматного цеху завоювали звання Ім. 50-річчя Радянської влади, 8 бригад удостоєні звання комуністичних. Таке ж звання присвоєно заточному відділку Інструментального цеху. Дванадцять спеціалістів завоювали звання "Майстер золоті руки", 120 працівників заводу носять звання "Ударник соціалістичного змагання на честь 50-річчя Радянської влади", 305 чоловікам присвоєно почесне звання "Ударник комуністичної праці".

На заводі ширяться лави раціоналізаторів і винахідників. В 1969 році на заводі було 15 раціоналізаторів, в 1967- 173. За семирічку на заводі було впроваджено у виробництво багато раціоналізаторських пропозицій з економним ефектом в 139 тисяч карбованців, а за два роки п'ятирічки на 173.7 тис.крб. Знаменно те, що в числі раціоналізаторів - представники усіх спеціальностей: 34 слюсарі, 8 токарів, 7 шліфувальників, 13 наладчиків, 22 майстри, 10 конструкторів.

В авангарді борців за дострокове виконання завдань п'ятирічки йдуть комуністи і комсомольці заводу.

Л і т е р а т у р а:

Бубновський М.Д. Шісторіччя Радянського Поділля. Львів, "Карпати" 1968, с.17-30.

Боярин Д. Росте завод. - "Рад.Поділля", 1968, 10 березня.

Василевський Я. та Ін. Якість. Товговічність. Надійність. - "Рад.Поділля", 1965, 2 січня.

Космач В. Чарівна сила. / Про колектив Хмельницького заводу "Трактородеталь" / - "Рад.Поділля", 1968, 22 березня.

Могильницький Г. Умій працювати творчо. Ти господар заводу. - "Рад.Поділля", 1967, 3 лютого.

На вахті - творці трактородеталей. - "Рад.Поділля", 1967, 29 квітня.

С е р п е н ь ø

40 років з часу організації колгоспу ім.
Комінтерна с.Новосілка, Деражнянського району.

Колгосп ім.Комінтерна с.Новосілка Деражнянського району організувався у 1929 році. При утворенні /1960/ в ньому об'єднано чотири села: Новосілку, Літви, Ясиківці та Підлісне. Землі в колгоспі нараховується понад 5 тис. гектарів, в т.ч. 3163 - ріллі. Тепер колгосп ім.Комінтерну - велике багатогалузеве господарство. По багатьох показниках він вважається кращим не тільки в районі, але й в області.

Про це переконливо свідчать показники останніх п'яти років. Урожайність зернових культур становить 26.9 цнт з гектара, в т.ч. пшениці - 30.6 цнт., цукрових буряків - 335 цнт, овочів - 246 цнт., картоплі - 162 цнт з гектара. В ювілейний рік колгосп виростив по 33 цнт. зернових з гектара, в т.ч. пшениці по 38.2 цнт, цукрових буряків - по 431 цнт, картоплі - по 180 цнт., овочів - по 252 цнт.

В середньому за п'ятиріччя вироблено на 100 га сільськогосподарських угідь по 136,6 цнт. м'яса, в т.ч. по 98.5 цнт. свинини, надано молока на корову по 2567 кг. Вміле поєднання всіх галузей виробництва дає свої позитивні наслідки: господарство економічно зростає, підвищується добробут колгоспників.

Грошові прибутки колгоспу за 5 років в середньому становили 1.672.5 тис. крб., в т.ч. від рослинництва - 601.4 тис. крб., від тваринництва - 1024,6 тис.крб. Щоденний заробіток колгоспника за цей час майже в 1.5 рази і становить понад 3 крб.

Кожного року колгосп виділяє багато коштів на поповнення неподільного фонду, що сприяє розширенню матеріально-виробничої бази колгоспу. За рахунок капіталовкладень поповнюється машинно-тракторний парк артілі, споруджуються будівлі виробничого і культурно-побутового призначення.

Лише за останні 10 років колгосп побудував 3 механічних майстерні, які устатковані за останнім словом техніки, здав в експлуатацію 26 тваринницьких приміщень. Тваринницьке містечко привертає увагу добрими будівлями, вдовою худобою, великою кількістю найрізноманітніших машин.

Протягом цього часу стали до ладу типові приміщення середньої і початкової школи, чотири клуби на 1600 місць, три дитячих садки на 450 дітей, 2-х поверховий будинок.

З року в рік зростає рівень механізації трудомістких робіт в колгоспі. Уже в 1967 році повністю механізовано збирання зернових культур, цукрових буряків, кукурудзи на силос і зерно, сінозбирання, внесення в ґрунт органічних добрив, кормоприготування. Обробіток пропашних механізовано на 80%, решту робіт на - 70-80%.

В колгоспі немає масних чорноземів. Тут переважають сірі підзолисті ґрунти та суглинисті пагорбки. Тому кожний високий урожай здобувається вмілим застосуванням агротехнічної науки, перелового досвіду і сумлінною працею працівників артільних ланів. А трудяться в колгоспі ім.Комінтерна справді на славу.

Про це світить нагородження 250 колгоспників орденами і медалями Батьківщини, Колгосп удостоєний Пам'ятним Прапором ЦК КПРС, Президії Верховної Ради СРСР, Ради Міністрів СРСР і ВЦРПС.

Немало праці вклав у розквіт артільного господарства голова правління Герой Соціалістичної Праці М.О.Кирилюк.

Л і т е р а т у р а:

Кирилюк М.О. Здешевлюємо виробництво сільськогосподарської продукції. К., 1962. 23с.

Кирилюк М.О. Земля і люди. - "Рад.Поділля", 1966, 29 березня.

Кирилюк М. і Вовкотруб М. Здобутки хороші, ще кращі перспективи. - "Рад.Поділля", 1967, 31 жовтня.

Кирилюк М. і Лучицький В. Структура посівних площ. - "Рад.Поділля", 1965, 11 жовтня.

Пилявський С. і Емець В. З людьми і для людей. - "Рад.Поділля", 1965, 21 квітня.

Емець З. Макар Кирилюк. Львів, 1966. 20 с.

Емець В. За словом діло. - "Рад.Поділля", 1968, 6 квітня.

24 с е р п н я

70⁵⁵ років з дня народження Ф.П.Шевченка

Історик Федір Павлович Шевченко - український радянський письменник, член КПРС, - народився в 1914р. в м. Дунаївцях в сім'ї селянина.

Після закінчення середньої школи навчався у Московському Історико-архівному Інституті, який закінчив у 1937 році.

З 1940 по 1945 рік працює науковим працівником у державних архівах, з 1944 по 1950 рік - викладач Київського державного університету ім.Т.Г.Шевченка.

З 1949р. Федір Павлович - співробітник Інституту Історії УРСР, а водночас з 1937 р. - відповідальний редактор "Українського Історичного журналу".

Доктор Історичних наук Ф.П.Шевченко працює в галузі Історії України, зарубіжних слов'янських країн і спеціальних Історичних дисциплін. Автор багатьох монографій і колективних праць, зокрема, таких, як двотомне видання "Історії Української РСР", 17-томне видання "Української Радянської Енциклопедії", багатотомне видання "Історії міст і сіл Української РСР", тритомне видання документів і матеріалів "Возз'єднання України з Росією" та інш.

Л і т е р а т у р а:

Шевченко Федір Павлович, - В кн.: "Українська радянська енциклопедія", т.16, с.298.

29 вересня

65 років з дня народження М.О.Островського
/ 1904 - 1936 /

Микола Олексійович Островський - радянський письменник народився в с.Білії Острозького повіту Волинської губернії в сім'ї робітника. Тут в 1913 році закінчив з похвальним листом церковно-парафіяльну школу. Восени 1914 року сім'я Островських переїхала до м.Шепетівки. З 1915 року Микола Островський працює на залізничній станції Шепетівка, а в 1918 році - на міській електростанції. Під час німецької окупації та громадянської війни зблизився з більшовиками і виконував доручення підпільного ревкому. 20 липня 1919 року вступив в комсомол. На початку серпня з частинами Червоної Армії залишив Шепетівку, йдучи на фронт. В 1920 році служить в кавалерійській бригаді Г.Котовського, а потім у 1-й Кінній армії. В кінці серпня під м.Львовом був важко поранений. Після закінчення громадянської війни - робітник Київських залізничних майстерень.

В 1923-24 роках працював секретарем райкому комсомолу в Березівському та Ізяславському районах. 21 травня 1924 року обирається членом бюро Шепетівського окружного комсомолу. 9 серпня переводиться з кандидатів в члени комуністичної партії.

В 1924 році тяжко захворів, з 1927 року не підводиться з ліжка, поступово втрачаючи зір. Не дивлячись на це, проводить велику пропагандистську роботу і протягом 1927-1930 рр. навчається заочно в Московському Комуністичному університеті ім.Свердлова. В 1930 році почав роботу над романом "Як гартувалася сталь". В 1932 році вийшла перша, а в 1934 р. - друга книга цього роману, в якому Островський відтворив події громадянської війни та роки відбудови народного господарства на Україні, показав формування під керівництвом комуністичної партії характеру мужньої, відданої революції радянської людини. Роман перекладено на багато мов світу. 1 липня 1934 року призначений в члени Спілки письменників СРСР.

В липні-жовтні 1935 р. в журналі "Молодая гвардия" друкуються перші глави нового роману письменника "Народжені бурею". За постановою ЦК Островський 24 листопада 1935 року нагороджується орденом Леніна. В наступному році політичне управління РСЧА взяло на облік М.Островського, як військового кореспондента, присвоївши йому звання бригадного комісара.

Островський виступав також як пристрасний публіцист. В статтях, листах, виступах по радіо він закликав до подвигу в ім'я Радянської Батьківщини, до боротьби за мир в усьому світі.

Помер М.О.Островський 22 грудня 1936 року.

Радянський народ свято шанує пам'ять про видатного письменника-бійця. В містах Москві, Сочі, Шепетівці відкрито меморіальні музеї М.О.Островського. За його романами створено чудові фільми, які користуються великою популярністю не лише в нашій країні, а й далеко за її межами.

Островський

29 вересня 1974 року
всім 70 років з
дня народження
полковника бойових дій,
національного радянського
шестидесятирічного - кому-
ніста Миколи Олександровича
Осиповського.

У 1958 році ЦС ЛКСМУ та Спілка письменників України встановили республіканську премію ім. Н. О. Островського за кращий художній твір про комсомол і молодь.

Л і т е р а т у р а:

Твори Н. О. Островського

Собрание сочинений. В 3-х т. М., Госполитиздат, 1955-1956.

Сочинения. В 2-х томах. М., "Молодая гвардия", 1954-1955.

Сочинения. /К 50-летию со дня рождения/. - К., "Молодь", 1954. 664с.

Как закалялась сталь. Роман. М., Лениздат, 1967. 366с.

Рождение бури. Роман. М., "Молодая гвардия", 1967. 255с.

Письма к другу. /Н. Морикову/. М., "Молодая гвардия", 1968. 126с.

Видання творів Н. О. Островського українською мовою

Твори. /Як гартувалася сталь. - Народжені бурю. - Статті та промови. - Листи/. К., "Молодь", 1958. 943с.

Як гартувалася сталь. К., "Молодь", 1964. 478с. з іл.

Народжені бурю. К., "Молодь", 1952. 154с. з іл.

Дитинство Павки Корчагіна. К., "Молодь", 1951. 63с.

Про Н. О. Островського

Островський Микола Олексійович. - В кн.: Українська радянська енциклопедія. Т. 10, с. 413.

Островский Николай Алексеевич. - В кн.: Советские писатели. Автобиографии, в 2-х т. Т. 2. М., 1959, с. 151-163.

Вядро В. Я. Островський та його читачі. К., "Рад. школа", 1962. 160с.

Трегуб С. А. Живой Корчагин. М., "Сов. Россия", 1968. 207с.

Трегуб С. А. Жизнь и творчество Николая Островского. М., "Худож. лит.", 1964. 271с.

Сайновский А. Б. Сталь пламенеет. /Слово о Николае Островском/. М., "Знание", 1965. 36с. с илл.

Через роки. К., "Молодь", 1964. 296с.

Шпряева М. В. и Тимофеев В. И. Великие подвиги Николая Островского. Пособие для учащихся. М., "Просвещение", 1964. 175с.

Вьорстов Т. Їх водила молодість у шабельний похід.
/Невідомі сторінки з життя І.Островського/. - "Листень", 1967,
№ 11, с.128-132.

Горбуленко В. Память юнацьких літ. /Спогади про І.
Островського/. - "Ранок", 1967, №4, с.4.

Феденев И. Любимый писатель и друг. /Воспоминания о
И.Островском/. - "Молодая гвардия", 1967, №5, с.310-317.

Полевой Б. Корчагинская эстафета. /О всемирной популяр-
ности книг И.Островского/. - "Литературная газета", 1967, 6
сентября, с.3.

З ж о в т н я

70 років з дня народження К.О.ГОРДІЕНКА
у 1899 /.

Кость Олексійович Гордієнко український радянський письменник.

Народився 3 жовтня 1899 року в с.Микитинцях Ярмолинського району в родині селянина. Після закінчення ремісничої школи в м.Одесі кілька років працював на заводі. Перші літературні спроби належать до 1920 року, коли Гордієнко працював відповідальним секретарем Одеської газети "Більшовик". Писав нариси, статті. З 1922 року працює в газеті "Вісті". В 1923 році виступив з оповіданням "Весняний час", яке привернуло увагу читачів. Належав до літературної організації "Гарт".

Відомі збірки оповідань письменника: "Фелько" /1925р./, "Червоні роси", "Харчевня", "Розвага друзів" /1926р./, "Автомат" /1928р./, В творах "Повість про комуну" /1930р./, "Зерна" /1934р./ та інших змальовано життя радянського села періоду колективізації.

Значним внеском в літературу цього часу були твори Гордієнка "Мадька", "Нечипір", "Мудриголови", "Комуна на хуторі Куличка", "Комуна жовтня на Волині" /1930р./, "Три комунарки", "Був наймитом", "Вибори" /1931р./, "Літо", "Літня пора" /1932р./, "Вечори на хуторі під Красносілкою" /1934р./.

У романі "Чужу ниву жала" /1939-40 рр./ та повісті "Заробітчани" /1949р./ Кость Олексійович показав визрівання революційної свідомості селянських мас. Під час Великої Вітчизняної війни письменник створив ряд оповідань і нарисів про героїзм радянських воїнів, зокрема, такі, як "Кара", "Партизанська мати", "Сильніше смерті".

Широкою популярністю користувалися в цей час твори "Дівчата-подруги" /1941р./, "Листи до друзів" /1924р./, "Вірність" /1943р./, В післявоєнні роки виходить в світ "Б"ють джерела" /1947р./, "Цвіти, земле" /1951р./ та інші.

Повісті "Славгород" /1929р./, "Повість про комуну", "Повість наймита" /1930р./, "Атака" /1931р./, "Артіль" /1932р./, "Буян" /1938р./, "Діти землі" /1937р./, "Дівчина під яблунею" /1954р./ збірник статей "Слово про слово" ставлять Костя Олексійович в число визначних письменників нашого часу. Пише Гордієнко також твори для дітей.

Л і т е р а т у р а:

Т в о р и К.О. ГОРДІЄНКА

Твори. В 2-х т. Т.І-2. К., Держлітвидав УРСР, 1959.

Буймир. Роман. К., "Дніпро", 1968. 207 с.

Голос землі. Оповідання і нариси. К., Держлітвидав УРСР, 1964. 217 с.

Дівчина під яблунею. Роман. К., "Рад. письменник", 1954. 316 с.

Заробітчани. Повість. К., "Молодь", 1957. 177 с.

Зимова повість. /Кандидат партії/. К., "Рад. письменник", 1965. 200 с.

Сім'я Остапа Тура. Повість. Вид. 2-ге. Х., Кн. вид., 1960. 263 с.

Тинда. Роман. Оповідання. К., "Дніпро", 1966. 344 с.

Твори К.Гордієнка в перекладах на російську мову.

Девушка под яблоней. Роман. М., "Сов. писатель", 1961. 318 с.

Зимняя повесть. М., "Сов. писатель", 1966. 207 с.

ПРО К.О. ГОРДІЄНКА.

Указ Президії Верховної Ради СРСР. /Про нагородження письменника Гордієнка Костянтина Олексійовича Орденом Трудового Червоного Прапора/. - В кн.: Декада Української літератури та мистецтва. М., 1960. К., 1961, с. 612.

Гордієнко Костянтин Олексійович. - В кн.: Українська радянська енциклопедія. Т. 3, с. 367.

Кость Гордієнко. - В кн.: Письменники Радянської України. К., 1966, с. 144.

Берун Т. Кость Гордієнко. /До 60-річчя з дня народження/. - "Дніпро", 1959, № 10, с. 134-135.

Копиця Д. Невтомний шукач. /До 60-річчя К.Гордієнка/. - "Вітчизна", 1959, № 10, с. 177-184.

9 ж о в т н я

65 років з дня народження М.П. Бажана

Микола Платонович Бажан-український радянський поет, академік АН УРСР, член КПРС народився 9 жовтня 1904 року в м. Кам'янці-Подільському в сім'ї військового службовця. Вчився в гімназії, перетвореній після революції в кооперативний технікум. З 1921 р. вчився у Києві, спочатку в кооперативному Інституті, потім - в Інституті зовнішніх зв'язків. Перші його вірші було надруковано в 1923 р. у Київській газеті "Більшовик". Перша збірка поезії Бажана - "17 патруль" - видана в 1926 році. В наступні роки у світ вийшли книги віршів та поеми "Різьблена тінь" /1927р./, "Підвіл" /1929р./, "Дорога" /1930р./, "П'ять поезій" /1935р./. Образними узагальненнями, широтою світогляду позначені поеми й пам'ятки "Розмова сердень" /1928р./, "Гофманова ніч" /1929р./, "Смерть Гамлета" /1932р./. Помітним явищем літератури соціалістичного реалізму була поема-трилогія "Безсмертя" /1937р./, присвячена С.М.Кірову.

Темі лінінської дружби соціалістичних ~~націй~~ націй присвячені цикли віршів "Грузинської поезії", "Узбекистанської поезії", "Бориславські оповідання" та інші /1939-1940 рр./.

В період Великої Вітчизняної війни, перебуваючи в діючій армії, в 1941-1943рр. М.П. Бажан редагував газету "За Радянську Україну" для населення тимчасово окупованих областей України та партизанів.

Великою популярністю серед читачів користувалися написані в цей час вірші "Клятва", "Гнів Отчизни" /1941р./, книга "Сталінградський зошит" /1943р./, "В дні війни" /1945р./.

У післявоєнний період, після подорожі до Англії, Микола Платонович пише цикл громадянської лірики й сатири "Англійські враження" /1948р./. В книзі "Біля Спаської вежі" /1952р./ знаходить відображення тема віковичної дружби російського й українського народів.

Цінним вкладом в скарбницю української радянської поезії є книги Бажана "Батьки й сини" /1938р./, "Ямби" /1940р./, "Данило Галицький" /1942р./, "Вірші й поеми" /1949р./, "Його ім'я" /1952р./, "Тонець" /1954р./, "Єдність" /1954р./, "Міцкевич в Одесі" /1957р./, "Яса" /1960р./, "Італійські зустрічі" /1961р./, "Політ крізь бурю" /1965р./.

Бажану належить переклад поеми Шота Руставелі "Витязь у тигровій шкурі" та Алішера Навої "Фархад і Шірін", книги Давида Гурамішвілі "Давитіані".

З 1943 р. до 1948 р. Бажан працював заступником голови Ради Міністрів УРСР. Неодноразово обирався депутатом Верховної Ради СРСР і УРСР. З 1953 р. по 1959 р. був головою спілки письменників України. Головний редактор Української радянської енциклопедії.

Микола Платонович Бажан - лауреат Шевченківської та двох Державних премій. За літературну й громадську діяльність нагороджений трьома орденами Леніна та багатьма іншими орденами й медалями.

Л і т е р а т у р а:

Твори М.П. Б а ж а н а.

Твори. В 2-х т. Т.І - 2. К., "Дніпро", 1965.
Багрець. Поезії. К., "Наук. думка", 1966. 138 с.
Дорога. Вибране. К., Держлітвидав УРСР, 1964. 267 с.
Міцкевич в Одесі. 1825 рік. Цикл поезії. К., "Рад. письменник", 1957. 51 с.
Політ крізь бурю. Поема. К., "Рад. письменник", 1964. 28 с.
Чотири оповідання про надію. /Варіації на тему Р.М.Рімке/. К., "Рад. письменник", 1967. 67 с. з іл.

Про М.П. Б А Ж А Н А

Історія Української Радянської літератури. К., "Наук. думка", 1965.

Розд. Микола Бажан, с. 675-692.

Бажан Микола Платонович. - В кн.: Українська радянська енциклопедія. Т.І, с. 402-403.

Микола Бажан. - В кн.: Письменники Радянської України. К., 1966, с. 21-22.

Адельнейм Е. Микола Бажан. К., "Дніпро", 1965. 182 с.

Майстер карбованого слова. Статті до 60-річчя з дня народження Миколи Бажана. К., "Рад. письменник", 1964. 247 с.

Бабишкін О. Верстаючи далекі дороги. /Про творчість М. Бажана/. - "Листопад", 1964, №10, с. 115-124.

Кисельов І. Позивні вірності. /До 60-річчя з дня народження М. Бажана/. - "Дніпро", 1964, №10, с. 131-141.

Новиченко Л. Мага "видання й пізнання". - В кн.: Нови- ченко Л. Не Ілюстрація - відкриття. К., 1967, с. 123-159.

Суровцев Ю. Счастье борьбы. О поэзии Н. Бажана. - "Лит. газета", 1967, 19 июля, с. 4-5.

Гресько М. За межами Батьківщини. /До 60-річчя з дня народження поета/. - "Листопад", 1964, №10, с. 124-126.

7 листопада

595 років з часу першої згадки про Кам"янець-Подільський замок.

Кам"янецький замок вперше згадується в 1374 р. в грамоті князя Юрія Каріотовича, який володів на той час Поділлям.

Археологічні розкопки підтверджують, що замок існує ще з періоду Київської Русі. Він має вигляд типової староруської дерев'яної оборонної споруди. Раніше стіни та башти його були дерев'яні, і лише частково - кам'яні. В кінці XIV ст. замок почали перебудовувати. Було споруджено муровані стіни та вежі з напільної сторони і з боку старої хотинської дороги, що йшла на південь від замка. Збудований перед вузьким перешийком, що був єдиним зручним доступом у місто, він являв собою надійну міцну фортецю. Але на початку XVI ст. укріплення фортеці виявилися недостатніми, і тому під керівництвом архітектора Іова Претвича було проведено великі перебудовчі роботи. Вони закінчилися лише в 1545 році. Замок набув остаточного вигляду, який частково зберігся до наших днів.

Під керівництвом Претвича в багатьох баштах замку було зроблено нові білокам'яні різьблені одвірки, що надавали замкові привітного вигляду і пом'якшувало суворість вигляду оборонних споруд. Для Кам"янецького замку характерне дуже тонке й органічне поєднання архітектури з природним оточенням, з структурою скелястих берегів. цьому сприяє характер кладки споруд з постелистих брил місцевого каменю.

Кам"янецький замок у плані являє собою багаторукотник витягнutoї форми, обнесений високими кріпосними стінами з баштами на рогах, праворуч від східних воріт замка знаходиться однарусна п'ятигранна Чорна башта з криницею, глибиною 36м і завширшки 6 м.

На північно-східному боку замка розташовано циліндричні трьохярусні Ляцькоронська та Ружанка башти з підвалами, між якими є невелика настінна ~~двохярусна~~ двоярусна Комендатська башта. З цього боку внизу біля річки стоїть башта Водна, в якій було пристосування для подачі води в замок. На західному розі замка знаходяться башти Денна і Нова, приміщення яких з'єднується коридором, перекритим коробчастим склепінням. З південно-західного боку над яром, на відстані близько 30 м. одна від одної, стоять три триярусні башти, що мають форму неправильних циліндрів Ляцька, Тенчинська, Ковпак і чотириярусна наріжна башта Панська або Кармелюкова.

Останню назву башта дістала у XIX ст., коли в ній було ув'язнено ватажка народного повстання на Поділлі Устима Кармелюка.

Під мурами фортеці за її історію відбулося багато подій. Під час визвольної війни українського народу проти польсько-шляхетського гніту фортецю кілька років тримали в облозі селянсько-козацькі війська, очолювані М.Кривоносом, Б.Хмельницьким, І.Богуним.

Після приєднання у 1812 р. Бессарабії до Російської держави Турецький кордон відсунувся, і Кам'янецька фортеця, як оборонна споруда, втратила своє значення, стала використовувати для розміщення горнізону і утримання в'язнів.

В роки радянської влади Кам'янецький замок був взятий під охорону держави. Постановою РНК УРСР від 23 березня 1928 року споруда оголошена історико-культурним заповідником.

В 1948 році фортеця внесена до державного реєстру історико-архітектурних пам'ятників всесоюзного значення.

Тепер у замку розміщено історичний музей-заповідник.

Згадка про Кам'янець-Подільський замок не відноситься до числа знаменних чи пам'ятних дат. Але самий замок з видатним архітектурним пам'ятником. З цього погляду він і привертає нашу увагу.

Л і т е р а т у р а:

Історія Українського мистецтва. В 6-ти т. Т.2. К., 1967, с.36-37.

Будянська Т.М. Замок у Кам'янці-Подільському. К., 1961. 16

Кам'янець-Подільський. Путівник. Львів, 1965, с.45-46.

Гуменюк С. і Мещинин А. Хмельницька область. Путівник. Львів, 1968. 106с.

Козлова Н.К. і Хортон Г.М. Замок XIV-XV століть. Історико-архітектурні пам'ятники Кам'янець-Подільського. Львів, "Каменярь", 1968. Листівка.

Логвин Г.Н. По Україні. Стародавні мистецькі пам'ятки. К., "Мистецтво", 1968. 462 с.

Кам'янець-Подільський замок с.280-282.

10 грудня

110 років з дня народження Ю.и.Сіцінського
/1859 - 1937 /

Юхим Йосипович Сіцінський видатний історик і громадський діяч Поділля - народився 10 грудня 1859 року в с.Мазники Летичівського повіту в родині священника. Після закінчення Київської духовної академії в 1886-1889 рр. працював викладачем російської мови в Бахмутському училищі на Херсонщині.

В 1889 році Сіцінський переїхав до Кам"янця-Подільського з широкими планами наукової та громадської діяльності. Прийняття сану служителя церкви відкрило йому доступ до видавництва, які перебували в руках церковного відомства. Протягом 1889-1891 рр. Сіцінський надрукував 16 наукових праць, а всього його перу належить понад 130 опублікованих монографій, нарисів, статей з історії і краєзнавства Поділля.

З 1902 по 1920 рр. він очолював Подільське церковне історико-архіологічне товариство, був членом товариства ім.Т.Г.Шевченка, історичного товариства Нестера-літописця, Київського товариства старожитностей і мистецтв, членом-кореспондентом Московського археологічного товариства та інших.

З 1890 р. працював в редакціях "Подольских епархиальных ведомостей", "Трудов епархиального историко-статистического комитета" з 1892р. - редактором "Подольских епархиальных ведомостей". Під його редакцією вийшли "Труды подольского епархиального историко-статистического комитета" /Вып.УІ, 1893, вып.УІІ, 1897/, "Труды подольского церковного историко-археологического общества" /Вып.Х,ХІ,ХІІ, 1904, 1911, 1916/.

Дослідник багато сил і енергії віддав організації музейної справи, протягом 44 років /1890-1933/ працював у музеях, з них лише в Кам"янці-Подільському 41 рік /1890-1930рр./; з листопада 1918 року по жовтень 1922 року він працював доцентом у вищих учбових закладах Кам"янця-Подільського, де викладав археологію та мистецтво.

Юхим Йосипович був всесторонньо розвинутою людиною. Крім української, російської мов він досконало володів грецькою, латинською, старовірською, польською, німецькою мовами. Добре малював, грав на скрипці, захоплювався фотографією.

Помер Сіцінський в Кам"янець-Подільському 7 грудня 1937 року

Л і т е р а т у р а:

Паравійчук А.Г. Видатний історик Поділля. - "Укр.іст. журнал", 1968, №9, с.87-92.

15 грудня

70 років з дня народження М.П. САВЧУКА.

Микола Панасович Савчук - український радянський зоолог, член-коресподент АН УРСР, член КПРС народився 15 грудня 1899 року в с.Зубівщині Шепетівського району в родині селянина.

Після закінчення середньої школи, навчався в Одеському інституті народної освіти, який закінчив в 1930 році.

В 1930-1937 рр. працює викладачем медичного, сільсько-господарського та консервного інститутів в Одесі.

З 1937 року - професор Одеського інституту ім.І.І.Мечнікова, а в 1939-1948 рр. - ректор цього інституту.

В 1948-1949 рр. працює міністром освіти УРСР.

Наукові праці Миколи Панасовича присвячені вивченню питань експериментальної біології, зокрема, регенерації та експериментальної гельмінтології.

Л і т е р а т у р а:

Савчук М.П. Біологія безхребетних. Підручник для природн.фак.пед.інститутів/. Вид. 2-ге. К., "Рад.школа", 1965. 303с.

Фізіологія розвитку тваринних організмів. Посібник для біологічних фак.пед.інститутів УРСР. К., "Рад.школа", 1950. 319с.

Савчук М.П. - Б кн.: "Українська радянська енциклопедія", Т.12, с.474.

З М І С Т

знаменних і пам'ятних дат
~~знаменних і пам'ятних дат~~ Хмельниччини
на 1969 рік

Знаменні і пам'ятні дати Хмель-
ниччини на 1969 рік.

19 січня	-	140 років з дня народження А.І.Демінського. 100 років з дня народження Е.С.Шліхтер.
8 лютого	-	45 років з дня створення колгоспу "Україна" с.Маків, Дунаєвецького району.
14-15 лютого	-	50 років збройного повстання в м.Проскурові.
Березень-квітень	-	50 років з часу рейду радянської кінноти по тилах військ Директорії.
4 березня- 17 квітня	-	25 років Проскурівсько-Чернівецької операції 1-го Українського фронту.
11 квітня	-	115 років з дня народження М.Г.Савіної.
Т р а в е н ь	-	10 років з часу вступу в дію Хмельницького заводу трансформаторних підстанцій.
Т р а в е н ь	-	75 років з дня народження Б.Б.Кафенгауза.
15 червня	-	60 років з дня народження М.О.Кільчевського
15 червня	-	75 років з дня народження І.Г.Чеботарьова.
Червень-липень	-	50 років з дня Старокостянтинівсько-Проску- рівської операції радянських військ.
Серпень	-	50 років з дня повстання селян Пашковецької волості проти петлюрівщини.
Серпень	-	40 років з часу організації Хмельницького заводу "Трактородеталь".
Серпень	-	40 років з дня організації колгоспу ім.Комін- терна с.Новосілка Деражнянського району.
24 серпня	-	55 років з дня народження Ф.П.Шевченка.
29 вересня	-	65 років з дня народження М.О.Островського

- 48 -

3 жовтня	- 70 років з дня народження К.О.Гордієнка
9 жовтня	- 65 років з дня народження М.П.Бажана
7 листопада	- 595 років з часу згадки про Кам"янець-Подільський замок
10 грудня	- 110 років з дня народження Ю.И.Сіцинського
15 грудня	- 70 років з дня народження М.П.Сєвчука

25.00
